

VZDĚLÁVACÍ RÁMCE BEZPEČNOSTI PACIENTŮ V OŠETŘOVATELSTVÍ

Mgr. Daniela Bartoníčková^{1,2}

Mgr. Dominika Kohanová, PhD.²

prof. Mgr. Katarína Žiaková, PhD.²

¹ *Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta zdravotnických věd, Ústav ošetrovatelství, Česká republika.*

² *Univerzita Komenského v Bratislave, Jesseniova lekárska fakulta v Martine, Ústav ošetrovatelstva.*

Úvod

Problematika bezpečnosti pacientů je v rámci poskytování zdravotní péče mezinárodní prioritou. Definována je jako „*prevence poškození pacienta*“ (Institute of Medicine Committee on Quality of Health Care in America, 2000, s. 28). Sestry jsou nejpočetnější skupinou zdravotnických pracovníků a při poskytování bezpečné péče plní nezastupitelnou roli, kdy poukazováno je především na jejich klíčovou roli při zavádění účinných bezpečnostních strategií (Slater et al., 2012). Mnozí autoři upozorňují na vliv na výsledky bezpečnosti pacientů u sester v souvislosti s úrovní jejich kvalifikace, pracovní zátěží a syndromem vyhoření, pracovním prostředím, chybějící péčí, a především s jejich vzděláváním (Aiken et al., 2014; Ball et al., 2014). Vzdělání lze tedy považovat za důležitý počáteční bod rozvoje bezpečnosti

pacientů. V souvislosti s tím se začala objevovat řada doporučení a v zahraničí pro jejich účinnou implementaci do výuky vznikly jednotlivé vzdělávací rámce (Kirwan et al., 2019). Cílem studie proto bylo zjistit, jaké jsou dostupné vzdělávací rámce v zahraničí a které vzdělávací oblasti týkající se bezpečnosti pacientů by měly být zahrnuty do výuky studentů ošetřovatelství.

Klíčová slova: Studenti ošetřovatelství; Vzdělávací rámce; Vzdělávací oblasti; Bezpečnost pacientů

Metodika výzkumu

Metodický postup integrativní přehledové studie se řídil protokolem vypracovaným Croninem & Georgem (2021). Celý proces sestává ze 3 základních kroků: určení cíle syntézy, přehled dostupné literatury a tematická analýza. Vyhledávání bylo zrealizováno ve třech vědeckých databázích (PubMed, Scopus, Proquest) v listopadu 2022. Klíčová slova zahrnovala následující pojmy: studenti ošetřovatelství, rámec, bezpečnost pacienta, včetně jejich synonym. Limitem vyhledávání byl jazyk (anglický), úroveň názvu / abstraktu. Celý proces vyhledávání se řídil doporučením PRISMA (Page et al., 2021). Zařazovací kritéria pro studie zahrnovala: recenzovaný časopis; anglický jazyk; zaměření na téma, které je předmětem zájmu; studenti ošetřovatelství. Vyřazovacími kritérii pak byly případy, kdy studie zahrnovaly cílovou skupinou jinou než studenty ošetřovatelství;

přehledové studie, diskusní příspěvky, protokoly a recenze. Celkově bylo dohledáno 410 studií, z nichž 198 bylo duplicitních. Následně bylo analyzováno 212 studií a v první fázi třídění bylo odstraněno 188 studií. V druhé fázi třídění bylo prověřeno 13 studií prostřednictvím čtení úplných textů dvěma nezávislými výzkumníky (DB, DK). Při nedosažení konsensu byl přizván třetí výzkumník (KŽ). Celkový počet primárních studií obsahujících popisy vzdělávacích rámců zahrnutých do konečné analýzy byl 6. Proces tematické analýzy byl zajištěn následujícími kroky: zjištění, zda jednotlivé domény syntetizují jednotný cíl, a hledání společných rysů; kontrola společných rysů; integrace témat do koherentních domén; opakování procesu a redukce nadbytečných domén (Cronin & George, 2021).

Výsledky

Identifikované vzdělávací rámce byly rozděleny na obecné, které jsou určeny pro všechny zdravotnické pracovníky, a obor ošetrovatelství tedy zahrnují, a specifické, které byly vytvořeny na základě implementace vzdělávání v oblasti bezpečnosti pacientů výhradně do vzdělávacích osnov ošetrovatelství. Společným rysem všech vzdělávacích rámců je vymezení vzdělávacích oblastí souvisejících s poskytováním bezpečné péče, s nimiž by studenti ošetrovatelství měli být obeznámeni před získáním způsobilosti k výkonu povolání. Mezi vzdělávací rámce pro implementaci bezpečnosti pacientů do studijních programů zdravotnických pracovníků, včetně oboru ošetrovatelství, patří National Patient Safety Education Framework (NPSEF), Safety Competencies Framework (SCF) a European Network for Patient

Safety (EUNetPaS). Vzdělávací rámce pro implementaci bezpečnosti pacientů výhradně do vzdělávacích programů ošetřovatelství pak zahrnují Quality and Safety Education for Nurses (QSEN), Patient Safety Competency Framework (PSCF) a Patient Safety Competency Framework for Nursing Students (PSCF). V rámci provedeného integrativního literárního přehledu byly analyzovány vzdělávací oblasti o bezpečnosti pacientů a vytvořeny byly domény, které je seskupují: bezpečnost; kultura bezpečnosti pacientů; týmová práce; komunikace; praxe založená na důkazech; péče zaměřená na pacienta; nežádoucí události; lidské a systémové faktory; informace; kvalita péče; specifické problémy a další.

Závěr

Pregraduální vzdělávání má velký potenciál ovlivnit studenty ošetřovatelství při poskytování bezpečné péče pacientům v jejich budoucích profesních životech. Je proto nevyhnutelné, aby se tito studenti seznámili se všemi aspekty bezpečné péče. Vzdělávání v oblasti bezpečnosti pacientů se často zaměřuje na konkrétní klinické problémy, jako je prevence pádů, kontrola infekcí nebo bezpečnost podávání léků. Je však důležité zaměřit vzdělávání studentů ošetřovatelství v oblasti bezpečnosti pacientů i na další oblasti týkající se sociokulturních oblastí. Jejich obsah v učebních osnovách studijních programů ošetřovatelství je v souvislosti se zvyšujícími se požadavky na kvalitu a bezpečnost nezbytný. Nastavení společných cílů v rámci vzdělávání může být společným zájmem pro zlepšení poskytování bezpečné péče v ošetřovatelství obecně.

Zdroje

Aiken, L. H., Sloane, D. M., Bruyneel, L., Griffiths, P., & Sermeus, W. (2014). Staffing and education of nurses and hospital mortality in Europe—Authors' reply. *Lancet* (London, England), 384(9946), 851–852. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)61482-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)61482-3)

Ball, J. E., Murrells, T., Rafferty, A. M., Morrow, E., A P. Griffiths. (2014). 'Care left undone' during nursing shifts: associations with workload and perceived quality of care. *Nurse Education in Practice*. ISSN 2044-5415. Dostupné z: [doi:10.1136/bmjqs-2012-001767](https://doi.org/10.1136/bmjqs-2012-001767).

Cronin, M. A., & George, E. (2020). The Why and How of the Integrative Review. *Organizational Research Methods*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/1094428120935507>

Institute of Medicine (US) Committee on Quality of Health Care in America, Kohn, L. T., Corrigan, J. M., & Donaldson, M. S. (Eds.). (2000). *To Err is Human: Building a Safer Health System*. National Academies Press (US).

Kirwan, M., Riklikiene, O., Gotlib, J., Fuster, P., & Borta, M. (2019). Regulation and current status of patient safety content in pre-registration nurse education in 27 countries: Findings from the Rationing - Missed nursing care (RANCARE) COST Action project. *Nurse education in practice*, 37, 132–140. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.04.013>

Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder,

E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., McGuinness, L. A., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ (Clinical research ed.)*, 372, n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>

Slater, B. L., Lawton, R., Armitage, G., Bibby, J., & Wright, J. (2012). Training and action for patient safety: embedding interprofessional education for patient safety within an improvement methodology. *The Journal of continuing education in the health professions*, 32(2), 80–89. <https://doi.org/10.1002/chp.21130>

Kontakt:

Mgr. Daniela Bartoničková
Univerzita Palackého v Olomouci,
Fakulta zdravotnických věd,
Ústav ošetrovatelství,
Hněvotínská 976/3, Olomouc, 775 15
Česká republika

E-mail: bartonickovadaniela@gmail.com